

MESLEK SEÇİM SÜRECİ

Meslek seçimi, bireyin hayatında verdiği önemli kararlardan biridir, çünkü bireyin hayatının üçte biri mesleki etkinlikleri içermektedir. Meslek sadece para kazanma, geçim sağlama yolu değil, bireyin kendini ifade etme, kendini gerçekleştirme yoludur. Bu nedenle meslek seçiminde temel amaç; kişinin mutlu olabileceği bir geleceğin planlanmasıdır.

Meslek seçiminde önemli olan, kişinin o mesleği yaparken mutlu olması yani mesleki doyumu yaşamasıdır. Yaptıkları işte mutsuz olan kişiler; bir süre sonra tükenmişlik duygusu yaşamaya başlamaktadırlar. Bu hem kişinin yaşam kalitesini hem de işteki verimliliğini olumsuz etkiler.

Sağlıklı bir mesleki karar sürecinin 3 aşaması vardır:

1-Kişinin yetenek (hangi çalışma alanının gerektirdiği görevlerin yerine getirebileceği)- ilgi (nasıl bir çalışma ortamında, ne gibi işler yapmaktan hoşlanılacağı) ve değerlerinin (mesleki etkinliklerden beklenen yarar) farkında olması

2-Meslekler hakkında bilgi sahibi olma

3-Kişinin kendi özellikleriyle mesleklerin özelliklerini karşılaştırarak istenilir yönleri fazla, istenmeyen yönleri az ve erişme olasılığı yüksek olan seçenekleri bulmasıdır.

KENDİNİ TANIMA

Bir insanın kendisine uygun mesleği seçebilmesi için önce kişisel özellikleri ve mesleklerin özellikleri konusunda ayrıntılı bilgi sahibi olması gerekir.

Ergenlik dönemindeki gencin kendisini tanımada güçlükler yaşanmaktadır. Bu güçlük, gelişimin devam etmesi ve gencin kendi istek, beklenti, ilgi ve yeteneklerini farklı algılamasından kaynaklanmaktadır. Bazen yeteneklerine güven azlığı bazen de kapasitesinin üzerinde beklentiler nedeniyle gencin ilgileri sürekli değişebilmektedir. Aile ve çevre beklentileri, arkadaş grubunun etkisi de gencin kararını etkilemektedir.

Kişisel özelliklerini keşfetmesi konusunda anne baba ve yetişkinler olarak gence yardımcı olmak gerekir.

Anne baba olarak;

- Çocuğunuz hangi konulara ilgi duyuyor?
- Hangi alanlarda ve işlerde yetenekli olduğunu düşünüyorsunuz?
- Kişilik özelliklerini biliyor musunuz? (Örneğin sosyal ilişkilere gereksinimi olan bir kişi bu özelliğini çok fazla kullanamayacağı bir meslek seçerse mutsuz olabilir.)
- Yaşamdan beklentileri neler?
- Yaşamda en çok nelere öncelik ve önem veriyor?
- Fiziksel özellikleri seçmeyi düşündüğü meslek için bir engel oluşturuyor mu? (Örneğin pilotluk eğitimi almak isteyen bireylerin görme kusuru olmaması gerekir.) vb. sorular üzerinde düşünmesini sağlayabilirsiniz.

MESLEKLERİ TANIMA

Gençlerin sağlıklı bir mesleki karar verebilmeleri için seçeneklerinin neler olduğunu araştırmaları gerekir.

Meslekleri faaliyet alanları açısından gruplandırırsak:

Mühendislik ve Teknik Bilimler Grubu: Problem çözme becerileri yüksek, analitik düşünebilen, temel bilimler alanında güçlü bir akademik bilgiye sahip, yaratıcı, teknolojiyi izleyen bireylerin bu gruptaki mesleklere yönelmeleri mesleki doyumlarını arttıracaktır.

Tıp ve Sağlık Bilimleri Grubu: Kuvvetli bir dikkate ve belleğe sahip, el-göz koordinasyonu gelişmiş, temel bilimlere ilgili, araştırma becerisine sahip, sabırlı, hoşgörülü, insan ilişkilerinde başarılı, azimli bireylerin bu gruptaki mesleklere yönelmeleri mesleki doyumlarını arttıracaktır.

Yönetim Bilimleri, Ekonomi ve Uluslararası İlişkiler Grubu: Sayılarla düşünebilme yeteneğine sahip, çok yönlü düşünebilen sosyal bilimlere ilgili, teknolojiyi etkin kullanan ve gelişmeleri takip eden bireylerin bu gruptaki mesleklere yönelmeleri mesleki doyumlarını arttıracaktır.

Sosyal Bilimler Grubu: Kitap okuma alışkanlığı olan, sosyal bilimler alanında güçlü bir akademik bilgiye sahip, iletişim becerisi güçlü, etkili ifade yeteneğine sahip bireylerin bu gruptaki mesleklere yönelmeleri mesleki doyumlarını arttıracaktır.

Edebiyat ve Dil Bilimleri Grubu: Sözel yeteneği güçlü, dil-edebiyat-tarihe ilgili, bilimsel merakla sahip, kitap okuma alışkanlığına sahip bireylerin bu gruptaki mesleklere yönelmeleri mesleki doyumlarını arttıracaktır.

Ziraat ve Hayvanlarla İlgili Bilimler Grubu: Doğayı seven, çevreyi ve doğayı korumayı ilke edinmiş, arazi şartlarında sorunsuz çalışabilecek, teknolojik gelişmelere açık bireylerin bu gruptaki mesleklere yönelmeleri mesleki doyumlarını arttıracaktır.

Temel Bilimler Grubu: Sayısal düşünme gücüne, bilimsel merakla sahip, araştıran, sorgulayan, dikkatli, yaratıcı bireylerin bu gruptaki mesleklere yönelmeleri mesleki doyumlarını arttıracaktır.

Son olarak, gencin kendi özellikleri (ilgi ,yetenek, değer) ve mesleklerin gerektirdiği özellikleri (akademik beceriler, fiziksel-bedensel-ruhsal özellikler, çalışma ortamları, çalışma alanları, özel koşullar) göz önünde bulundurarak istenilir yönleri fazla, istenmeyen yönleri az olan seçeneğe karar vermesi gerekir.

KARAR VERME

İlgileri-yetenekleri-değerleri konusunda kendini, çalışma alanları-çalışma ortamı-mesleğin gerektirdiği özellikler başlıklarında meslekleri tanıyan gencin yapması gereken, kendi özellikleri ile mesleklerin özelliklerini karşılaştırmak ve bir karar vermektir.

Genci karar sürecinin karmaşasından koruma amacıyla anne babanın kararları vermesi ve kararların sonuçları ile ilgili sorumluluğu da anne babanın üstlenmesi genel eğilimdir. Seçeceği meslek konusunda karar vermek gencin belki de yaşamı boyunca vereceği ilk önemli karardır. Bu nedenle de aile desteği çok önemlidir.

Anne-Babanın Mesleki Karar Sürecinde Etkisi Ne Olmalıdır?

Gencin kendi ilgi, yetenek ve beklentileri doğrultusunda seçim yapmasına izin verin. İlgi ve yeteneklerini belirleme konusunda yapacağınız gerçekçi geribildirimler meslek seçiminde karar vermesini kolaylaştıracaktır.

Bazı anne-babalar çocuğun yeteneklerine bakmadan onu zorlar. Çocuğunun yeteneklerine ve isteklerine uygun olmayan bir mesleği seçmesi onu mutsuz ve genellikle başarısız yapar.

Bazı durumlarda anne-baba kendi gerçekleştiremedikleri ideallerini çocuklarının gerçekleştirmesini bekler. ""Ben olamadım, o olsun"", anlayışı ile genç zorlanır. Bu baskıcı tutum gencin belki de mutlu olmayacağı, doyum sağlayamayacağı bir mesleğe yönelmesine neden olacaktır.

Çocuğunun istek ve ideallerinin sizden farklı olabileceğini unutmayın. Meslek seçimi konusunda yol gösterebilir, fikrinizi söyleyebilirsiniz; ama son kararı genç vermelidir.

Genci kendisinden daha başarılı olan kişilerle kıyaslamak onu üzecek ve kızdıracaktır. Böyle bir durumda çocuğunuza verdiğiniz mesaj, ""Seni bu halinle kabul etmiyorum sen de başkaları kadar başarılı olursan seni kabul ederim ve severim""dır. Unutmayın insanlar yetenekleri yönünden eşit değildir. Gelişimi başkalarıyla kıyaslayarak değil, kendi içinde değerlendirmek gerekir.

Bir mesleğin bol para kazandırdığı, kolay, rahat ve eğlenceli olduğu için seçilmesi yaratıcılığı ve üretkenliği baltalar.

Çocuğunuza en büyük mutluluğun sevdiği işi yapmak, yaptığı işi sevmek olduğunu aşılayın. Çocuğunuza mesleğin adının değil, yaptığı işi iyi yapmanın saygınlık getirdiğini anlatın.

Gence hızlı bir değişimin yaşandığı günümüzde insanların ömürlerini tek bir meslekle geçirme olasılığının azalmakta olduğunu, bilim ve teknolojinin gelişmesiyle meslek çeşitlerinin hızla arttığını, iş yaşamının talepleri doğrultusunda yeni mesleklerin ortaya çıktığını belirtin.

Üniversite eğitiminin her zaman belli bir meslek kazandırmadığını, üniversitenin daha çok kültür kazandırarak gencin daha geniş bir alanda iş arama şansını arttırdığını vurgulayın.

Kişinin yaşamı boyunca mesleğinde ortaya çıkan gelişmeleri takip edebilmesi, yeni uygulamaları öğrenebilmesi, mesleğinde kendini geliştirmesi ve hatta sahip olduğu mesleği koruyabilmesi için sürekli eğitim görmek durumunda olduğunu vurgulayın. Genç, üniversite diploması aldıktan sonra eğitim sorumluluğunun biteceğini düşünmemelidir.

Eğitim ve iş dünyası arasındaki ilişkileri görmesini sağlamak amacıyla, meslek elemanlarıyla sohbet etmelerini sağlayın.

İş arama ve iş bulma yollarını öğrenmeleri amacıyla, iş ilanlarını incelemelerini isteyin.

Mesleki gelişim yaşam boyu devam eden bir süreçtir. Bu sürecin her döneminde başarılması gereken ""mesleki gelişim görevleri"" vardır. Mesleki gelişim sürecinin sağlıklı yaşanması için, çocukların tümünün, her gelişim döneminde değişik derecelerde ailenin desteğine ihtiyacı vardır. Meslek seçiminde gencin tamamen yardımsız, desteksiz bırakılması doğru değildir.

Kaynakça: turkpdr.com.tr

ERZİNCAN ANADOLU LİSESİ

REHBERLİK SERVİSİ

Zeynep LALE- Ömer Faruk ERSOY